

Praktijkgericht onderzoek

Participatief Actieonderzoek (PAO) is praktijk(gericht) onderzoek. PAO is een speciale of bijzondere tak van praktijk(gericht) onderzoek. Daarover later meer, eerst nu: wat is praktijkgericht onderzoek?

1. Praktijkgericht onderzoek in elf punten

- Praktijkgericht onderzoek is onderzoek waarbij de aanleiding voor de vraagstelling ligt in praktische problemen, vragen, dromen, uitdagingen of ideeën die (groepen) mensen hebben in/over hun dagelijks handelen in hun woon- of leefsituatie, werk of beroepspraktijk.
- De problemen, vragen, dromen, uitdagingen of ideeën die in praktijkgericht onderzoek worden bewerkt kunnen liggen op het micro-niveau van het handelend subject in zijn context (bijvoorbeeld het handelend subject op zijn werkplek of in zijn woonsituatie) of op meso-niveau van sociale systemen als een wijk of zorginstelling.
- Praktijkgericht onderzoek speelt zich af in de real-life situatie van de dagelijkse praktijk (in-vivo) in woon- of leefsituatie, werk of professionele beroepspraktijk.
- In praktijkgericht onderzoek is het kennisdoel niet ontleend is aan de wetenschap. Praktijkgericht onderzoek is er niet op gericht om een bijdrage te leveren aan de theorievorming van een wetenschappelijke discipline, en de bevindingen van het onderzoek te generaliseren naar andere situaties of groepen. Kennisverzameling in PO is primair gericht op kennis van, in of voor de specifieke onderhavige situatie of context (contextkennis of lokale kennis).
- Praktijkgericht onderzoek is gericht op het verkrijgen van praktische en bruikbare kennis die direct kan bijdragen aan het individueel of collectief handelen en/of de situatie waarin dat handelen plaats vindt.

- De in praktijkgericht onderzoek opgedane kennis wordt gebruikt om het kennen en handelen van actoren in maatschappelijke praktijken (woon- of leefsituatie, werk of professionele beroepspraktijk) te vernieuwen, te verbeteren of te veranderen.
- De verschijningsvorm en de gebruiksdoeleinden van de in praktijkgericht onderzoek vergaarde kennis varieert sterk. Van een vertellende beschrijving van het dagelijkse leven in een verpleeghuispraktijk tot een conceptualisering in de vorm van kwaliteitsstandaarden.
- Praktijkgericht onderzoek is methodologisch verantwoord onderzoek, dat voldoet aan kwaliteitscriteria uit wetenschap en specifieke maatschappelijke (onderzoeks)praktijken.
- In praktijkgericht onderzoek wordt gebruik gemaakt van methoden van onderzoek die ook in theoriegericht onderzoek worden gebruikt en van gecontextualiseerde ervaringsgerichte methoden en werkvormen.
- Praktijkgericht onderzoek is een in de 60-er en 70er jaren van de vorige eeuw ontstane onderzoeksvorm ontstaan vanuit de wens naar dienstbaar onderzoek voor maatschappij en beroepspraktijk.
- Praktijkgericht onderzoek is sinds het begin van deze eeuw ontdekt, ontwikkelt en gepromoot als vorm van onderzoek in het hbo. Praktijkgericht onderzoek is echter niet voorbehouden is aan het hbo. Ook onderzoek aan universiteiten, onderzoeksinstituten, beroepsverenigingen, maatschappelijke instellingen en organisaties, en door professionals en (individuele) burgers kan onderzoek zijn waarvan de vraagstelling wordt ingegeven door praktische problemen, vragen, dromen, uitdagingen of ideeën die (groepen) mensen hebben in/over hun dagelijks handelen in hun woon- of leefsituatie, werk of beroepspraktijk.

2.Participatief Actie Onderzoek

is een speciale tak van praktijkgericht onderzoek

De lezer van het boek zal in bovenstaande punten ook participatief actieonderzoek herkennen. Dat is niet verwonderlijk, Participatief Actieonderzoek (PAO) en praktijkgericht onderzoek (PO) zijn duidelijk verwante onderzoeksbenaderingen. Sterker nog: PAO is praktijk(gericht) onderzoek .

Maar praktijkgericht onderzoek en actieonderzoek zijn niet (helemaal) hetzelfde. De volgende vier punten zijn in (gewoon) praktijkgericht minder nadrukkelijk aanwezig of ontbreken. Deze verschillen maken PAO tot **een bijzondere of speciale tak van praktijkgericht onderzoek.**

1. Participatieve werkwijze

PAO is, anders dan PO, *per definitie* participatief onderzoek. Onderzoekers en deelnemers streven naar co-creatie en meebeslissen.

In PAO werken onderzoekers en betrokkenen zoveel mogelijk op voet van gelijkheid samen om inzicht te verwerven in de handelingsprocessen, vragen, vragen, dromen, uitdagingen of ideeën en problemen van betrokkenen.

2. Onderzoek en actie met elkaar verbonden

PAO verbindt onderzoek en actie (=handelen) met elkaar. Kennis verzamelen is *direct gekoppeld* aan het gebruiken van de kennis voor verbetering, vernieuwing of verandering van de onderzochte werkelijkheid. In PAO is er geen twijfel over de vraag of het accent op kennen (weten) of handelen (doen, verbeteren, veranderen, vernieuwen) moet liggen.

PAO is altijd gericht op het verbeteren van het handelen. In en tijdens het onderzoekstraject wordt via een aantal stappen gewerkt aan de verbetering van het handelen. De realisatie van een nieuwe verbeterde situatie of nieuw handelen is in AO een integraal onderdeel van het onderzoekstraject.

In praktijkgericht onderzoek is de relatie tussen de verworven kennis en het realiseren van de verbetering indirecter en langer. Implementatie (ingrijpen in de situatie) behoort in praktijkgericht onderzoek (meestal) niet tot de onderzoekswerkzaamheden.

3. PAO omvat méér dan praktijkgericht onderzoek

PAO is meer dan praktijkgericht onderzoek doen, het is een meervoudig proces. In PAO gaan onderzoek doen, het handelen in de onderzochte maatschappelijke praktijk, interactie & communicatie, samenwerken, participeren, reflecteren, leren en veranderen samen. Deze processen zijn vervlochten met het onderzoeksproces en zijn lagen of dimensies die in alle stadia van de PAO onderneming aanwezig zijn.

Het gezamenlijk onderzoeken van het handelen of de situatie is in PAO een middel om mensen te helpen hun handelen in hun (leef)wereld te veranderen. Via het onderzoek en de reflectie op het onderzoek en het handelen worden leerprocessen en veranderingsprocessen op gang gezet, teneinde de gewenste situatie of het gewenste handelen te realiseren. PAO is een verandertraject en een leertraject. Samen lerend wordt door onderzoekers en betrokkenen de onderzochte werkelijkheid veranderd. Via onderzoek naar en reflectie op het handelen in de uitgangssituatie wordt gezocht naar handelingsalternatieven. De

gevonden handelingsalternatieven worden toegepast, en via onderzoek en reflectie weer bijgesteld.

4. Positie en rol onderzoeker(s) en deelnemers

De betrokkenen of deelnemers, en niet de onderzoeker zijn in POA de voornaamste deskundigen inzake de te onderzoeken praktische problemen, vragen, dromen, uitdagingen of ideeën situatie/probleem. De onderzoeker treedt hierover met de deelnemers in dialoog. De onderzoeker is deskundig in PAO vaardigheden en reikt deze de betrokkenen in overleg aan.

De resultaten van het onderzoek vallen in PAO nadrukkelijk aan de deelnemers toe, in praktijkgericht onderzoek vallen de resultaten nogal eens de opdrachtgever of de onderzoeker toe.